Qorti ta' l-Appell
(Kompetenza Inferjuri)

Imħallef Anthony Ellul

Appell numru:- 8/2018

Frances Anna Fenech (K.I. Nru 283673M)
(appellata)

Vs

Direttur Ġenerali tas-Sigurtà Soċjali
(appellant)

30 ta' April, 2019.

1. **Din is-sentenza titratta appell mid-deċiżjoni tad-Direttur tas-Sigurtà Soċjali numru 197/2018 tal-25 ta' Lulju 2018 mogħtija mill-Arbitru maħtur a tenur tal-Att dwar is-Sigurtà Soċjali (Kap. 318 tal-Liġijiet ta' Malta), dwar allegati ħlasijiet żejda ta' *allowance* tat-tfal lill-appellata odjerna.**

2. In suċċint, il-fatti żvolġew kif ġej:

   2.1. L-appellata kienet tipperċepixxi diversi benefiċċji mill-Gvern, ossija, *allowance* tat-tfal, għajnuna soċjali u l-benefiċċju tal-enerġija. Madanakollu, wara investigazzjoni li għamel id-Dipartiment għall-Investigazzjoni ta' Frodi ta' Benefiċċji fi ħdan id-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali fis-26 ta' Novembru 2016, l-ispetturi kkonkludew li kien hemm ksur tal-provvedimenti tal-Att dwar is-Sigurtà Soċjali f' dak li għandu x' jaqsam ma dawn il-benefiċċji u għalhekk irrakkomandaw lid-Dipartiment sabiex iwaqqaf/jirrevedi minnufih dawn il-benefiċċji u jiġbor lura kull pagament li ġie mħallas lilha indebitament mis-26 ta' Novembru 2013 l' quddiem. Dan għaliex waqt l-imsemmija investigazzjoni ommha ddikjarat li bintha kienet ilha tlett snin li telqet mid-dar tagħha fl-indirizz dikjarat u marret tgħix mas-sieħeb tagħha.

   2.2. L-***allowance* tat-tfal hija l-mertu tal-appell odjern** filwaqt li l-għajnuna soċjali li kienet tipperċepixxi l-appellata hija l-mertu ta' appell

ieħor fl-istess ismijiet li qiegħed jiġi deċiż kontestwalment u jġib in-numru 9/2018.

2.3. Fir-rigward tal-*allowance* tat-tfal, permezz ta' ittra datata 3 ta' Jannar 2017, l-appellant għarraf lill-appellata illi:

> *'minn investigazzjoni li għamel id-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali ġie stabbilit li b'effett mis-26 ta' Novembru 2013 int mintiex qed tifforma familja għall-rasek u'jew li inti m'intix tabita fl-indirizz mogħti minnek lid-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali. Għaldaqstant jirriżulta li int tħallast żejjed is-somma ta' €3,867.45 fl-Allowance tat-Tfal li rċevejt għall-perjodu bejn it-30.11.13 u s-06.01.17. Minħabba l-istess raġuni inti se tibda tirċievi l-Allowance tat-Tfal bir-rata minima ta' €8.66 fil-ġimgħa għal kull wild, sakemm inti tirregolarizza ruħek billi tinforma lid-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali dwar fejn u ma min qed toqgħod fil-preżent ...'*

2.4. L-appellata appellat mid-deċiżjoni surriferita tad-Direttur quddiem l-Arbitru maħtur *a tenur* tal-Kap. 318 tal-Liġijiet ta' Malta permezz ta' ittra datata 12 ta' Jannar 2017. Ilmentat illi:

i. fl-għoti tad-deċiżjoni appellata nkiser id-dritt fundamentali tagħha għal smiegħ xieraq inkwantu qatt ma ntalbet tressaq il-verżjoni tagħha u ma ngħatat l-ebda opportunità tirribatti l-informazzjoni li fuqha bbaża ruħu d-Direttur biex wasal għad-deċiżjoni tiegħu;

ii. rċiviet id-deċiżjoni appellata wara li f'Novembru tal-2016 avżat lid-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali li hija u ż-żewġ uliedha bdew jirrisjedu flimkien mal-*partner* tagħha f' proprjetà fil-Baħrija, limiti tar-Rabat, Malta u għalhekk ma kienux aktar qed jirrisjedu ma ommha fid-dar tal-Mosta;

iii. tissuspetta għalhekk li sar żball mill-impjegati tad-Dipartiment fid-data tal-bdil tar-residenza;

iv. f'kull każ, l-għajnuna li hija tipperċepixxi għal uliedha hija kompletament indipendenti mill-fatt li l-appellanta għandha relazzjoni ma terza persuna, liema persuna qatt ma mantniet lil uliedha. Hija dejjem għarrrfet lid-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali dwar id-dħul tagħha u kien abbażi t' hekk li d-Dipartiment għamel il-kalkoli tiegħu. Din l-informazjoni qatt ma varjat; u

v. hija diġa nfurmat lid-Dipartiment fejn u ma min qed toqgħod b'dan illi m' għandiex tirċievi r-rata minima ta' €8.66 fil-ġimgħa għal kull wild.

2.5. Id-Direttur appellat illum appellant wieġeb li kien in segwitu għal spezzjoni li saret mill-ispetturi tad-Dipartiment li rriżulta li, kuntrarjament għal dak iddikjarat mill-appellanti llum appellata, kienet ilha ma tirrisjedi flimkien ma uliedha fir-residenza ta' ommha fil-Mosta għal tlett snin. Kien għalhekk li d-Direttur iddeċieda li l-appellanti kellha tirrifondi s-somma ta' €3,867.45 indebitament mħallsa lilha;

2.6. Permezz ta' deċiżjoni mogħtija fl-25 ta' Lulju 2018, l-Arbitru kkonkluda li *'wara li ra d-deċiżjoni mogħtija fl-appell UMP 39/17 jiddikjara l-mertu tal-appell UMP32/2017 bħala eżawrit stante li si tratta tal-istess mertu.'*

3. **Minn din id-deċiżjoni appella d-Direttur. L-aggravju ewlieni tiegħu huwa li l-Arbitru għamel apprezzament ħażin tal-provi prodotti u għaldaqstant wasal għal deċiżjoni żbaljata u nġusta.**

4. Fl-appell tiegħu ppremetta li l-appellata hija persuna separata u meta applikat għall-*allowance* tat-Tfal ddikjarat li qed tgħix flimkien ma' uliedha fir-residenza ta' ommha ġewwa l-Mosta. Hija baqgħat tibbenefika mill-*allowance* tat-Tfal sas-6 ta' Jannar 2017. Madanakollu, wara li waslet għand id-Dipartiment informazzjoni anonima, sar stħarriġ mill-Ispettorat għall-Investigazzjoni ta' Frodi ta' Benefiċċji u wara numru ta' żjarat inutli, fis-26 ta' Novembru 2016 irriżulta li l-appellata kienet ilha ma tifforma familja għal rasha fl-indirizz indikat minnha mis-26 ta' Novembru 2013. Kien għalhekk li ħa d-deċiżjoni appellata. Huwa jikkontendi li l-Arbitru għamel apprezzament ħażin tal-provi prodotti meta kkonkluda li:

> *'fuq bilanċ ta' probabilitajiet illi l-appellanti għamlet il-prova illi telqet mid-dar ta' ommha biss wara s-separazzjoni uffiċjali ossija mill-1 ta' Mejju 2016.' Għalhekk l-arbitru laqa' l-appell tagħha limitatament u ordna li 'l-perjodu li fih l-appellanti ma kinitx qed tifforma familja għal rasha għandu jkun stabbilit għal bejn l-1 ta' Mejju 2016 u s-16 ta' Diċembru 2016. Konsegwentement id-Direttur għandu jagħmel l-aġġustamenti finanzjarji relattivi fir-rigward ta' rifużjoni.'*

5. Id-Direttur appellant jikkontendi li:

- Ai termini tal-Artikolu 76 tal-Kap. 318 tal-Liġijiet ta' Malta, għandu jkun dritt ta' kull tifel f'kull familja li jkollu allowance imħallsa dwar lil kap tal-familja li għandu l-kura u kustodja ta' dak it-tifel;

- Mill-investigazzjoni li l-Ispettorat għamel fis-26 ta' Novembru 2016 irriżulta li: (i) fir-residenza spezzjonata ma kien hemm ebda ħwejjeġ tal-appellata; (ii) fir-residenza spezzjonata lanqas ma kien hemm ħwejjeġ ta' ulied l-appellata; (iii) ma kien hemm ebda oġġetti personali tal-appellata jew ulieda

fil-kmamar tas-sodda; u (iv) omm l-appellata stess iddikjarat li bintha kienet ilha tgħix ma ċertu Richard Falzon għal ċirca tlett snin;

- Sussegwentement, fid-29 ta' Novembru 2016, l-appellata marret tavża lid-Dipartiment li hija kienet marret tgħix mal-imsemmi Richard Falzon ġo fond fil-Baħrija mill-4 ta' Novembru 2016;

- L-Arbitru kien għalhekk fattwalment żbaljat meta kkonkluda li l-investigazzjoni fir-residenza ta' omm l-appellata fil-Mosta saret wara li hija stess kienet diġa nfurmat lid-Dipartiment li hija ma kinitx għada tirrisjedi hemm. Konsegwenza t'hekk, jilmenta li l-Arbitru ma tax il-piż probatorju mistħoqq lir-riżultanzi tal-imsemmija spezzjoni;

- Ma kien hemm xejn li seta' jwassal lill-Arbitru jikkonkludi li l-appellata rnexxielha tipprova li hi telqet mid-dar ta' ommha biss wara s-sentenza ta' separazzjoni minn ma żewġha. Għalkemm ġiet ippreżentata biss is-sentenza ta' separazzjoni tal-appellata mogħtija mill-Qorti tal-Appell, mid-deċiżjoni tal-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) li minnha kien sar dak l-appell jirriżulta anzi li Richard Falzon stess xehed li '*ilu f'relazzjoni mal-attriċi sa mis-6 ta' Marzu 2008. L-attriċi u Richard Falzon jirrisjedu fid-dar tiegħu flimkien mat-tfal tal-attriċi'*. Verżjoni li tikkorabora dak li qalet omm l-appellata lill-investigaturi waqt l-ispezzjoni;

- Bla ħsara għal dan, dak allegat mill-appellata, fis-sens li sar xi żball mill-impjegati tad-Dipartiment meta niżżlu d-data mogħtija minnha bħala bdil tar-residenza tagħha, ma ġie bl-ebda mod ippruvat;

- Għalkemm id-diskrezzjoni li tagħtih il-liġi mhux assoluta, id-deċiżjoni tiegħu kienet korretta.

6. L-appellata da parti tagħha, filwaqt li ppuntwalizzat li l-appellant żbaljatament ikkwota d-deċiżjoni tal-Arbitru numru 196/2018, liema deċiżjoni hija l-mertu tal-appell 9/2018, wieġbet li l-appell in diżamina għandu jiġi miċħud in kwantu s-sentenza appellata hija fil-mertu ekwa u ġusta u jistħoqqilha li tiġi konfermata. F'kull każ, din il-Qorti m'għandiex tidħol f'eżerċizzju ta' apprezzament tal-provi.

<u>Konsiderazzjonijiet</u>:

7. Fl-udjenza tal-25 ta' Frar 2019 fil-mori ta' dan l-appell, intlaqgħat it-talba tal-appellant għal korrezzjoni fl-okkju fis-sens illi l-appell qiegħed isir mid-deċiżjoni tal-Arbitru 197/18 u mhux 196/18 mertu tal-appell numru 9/2018.

8. Fir-rigward ta' dan il-każ kull ma qal l-Arbitru hu li wara li ra d-deċiżjoni fl-appell UMP39/17, li għalih jirreferi l-appell numru 9/2018 deċiż illum, *"... jiddikjara l-meritu tal-appell UMP 32/17 bħala eżawrit stante li si tratta tal-istess meritu"*.

9. L-Arbitru kellu jiddeċiedi l-każ fil-meritu. Ma kienx biżżejjed li jgħid li l-meritu tal-każ hu eżawrit, għaliex f'dak il-każ is-suġġett kien children's allowance mentri fil-kawża l-oħra kien ħlas ieħor.

10. F'kull każ il-qorti qegħda *mutatis mutandis* tapplika għal dan il-każ l-istess raġunament bħall-appell numru 9/18 fl-istess ismijiet, u deċiż illum. Għaldaqstant, tikkonkludi li l-appellata kienet qegħda tgħix mas-sieħeb tagħha fil-perjodu in kwistjoni.

11. In vista ta' din is-sentenza, issa jridu jiġu kkunsidrati l-argumenti li għamlet l-appellata f'paragrafi (iv) u (v) tal-appell tagħha lill-Arbitru (ittra datata 12.1.2017). Ilmenti li fl-ewwel lok iridu jiġu kkunsidrati u deċiżi mill-Arbitru.

Għal dawn il-motivi tilqa' l-appell sa fejn kompatibbli ma' dak li ngħad hawn fuq u tħassar id-deċiżjoni tal-Arbitru tal-25 ta' Lulju, 2018, spejjeż taż-żewġ istanzi a karigu tal-appellata.

Tibgħat l-atti lura lill-Arbitru sabiex jiddeċiedi dwar dak li qalet l-appellata f'paragrafi (iv) u (v) tal-ittra tagħha tat-12 ta' Jannar, 2017.

Anthony Ellul.